

İŞVEREN ÜZERİNDEKİ ÜCRET YÜKÜ ÜCRET ÜZERİNDEKİ DEVLET YÜKÜ

Ahmet Burçin YERELİ

Dokuz Eylül Üniversitesi,
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi,
Maliye Bölümü, Mali Hukuk Ana
Bilim Dalı Araştırma Görevlisi

İşgücü maliyetindeki mevcut mevzuattan kaynaklanan çarpıklıklar uzunca bir süreden beri tartışılmaktadır. İşveren ödediği ücretin maliyetinin yüksekliğinden, işçi net ücretin düşüklüğünden yakınmaktadır. Ücret üzerinde devletin yükü ağırlaşırken, işveren üzerindeki ücret yükü artmaktadır. Önümüzdeki dönemde ekonominin sosyal dengelerinin yeniden oluşturulmasına çalışılacaktır. Bu yeni dönemde işveren üzerindeki ücret yükünün hafifletilebilmesi için ücret üzerindeki devlet yükünün yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir.

İşveren üzerindeki ücret yükü denildiğinde, genellikle bir üretim faktörü olarak emeğe ödenen tüm giderler akla gelir. Eğer emek geliri elde eden kişi bir işletmeye veya bir işverene emir ve talimatlar doğrultusunda tabi ise emeğin geliri ücrettir. Başka bir deyişle, bağımlı emeğin geliri ücrettir [1]. Ancak işveren açısından ücret ile ücretli açısından ücret tamamen başka anlamları içermektedir. Ücretliye göre ücret, arz edilen emeğin belli bir dönem sonunda elde ettiği nominal para tutarıdır. Ücretli yaşamı ile ilgili bütün giderlerini bu ücretten karşılamak üzere hesap yapar. Oysa işverene göre ücretlinin eline ödenen para sadece net ücrettir. Yani ücretlinin benimsediği anlamdaki ücret işveren için sadece net ücrettir. Net ücretin yanı sıra, işçiden bordro üzerinde kesilen fakat işveren tarafından yatırılan bazı tutarlar vardır ki bunlar da eklendiğinde brüt ücret ortaya çıkar. Sonra ücretli için işveren tarafından yapılan ödemeler brüt ücretle de kal-

[1] Eğer emek, bağımsız olarak arz ediliyorsa ve bu mutad (süreklilik arz eden) bir faaliyet halini almış ise «Serbest Meslek Kazancı», yok eğer mutad değil ise «Bağlı Kazanç ve İratlar» başlığı altında değerlendirilmektedir.

maz. Bir takım yan ödemelere işverenin de katılımı sağlanarak «işveren payı» adı altındaki fazladan giderleri de hesaba kattığımızda işverenin anladığı anlamda ücret ortaya çıkmaktadır. Son asgari ücret tutarına göre bu konuya şu rakamsal örneği verebiliriz [2].

Tablo 1 — Asgari Ücretten Yapılan Kesintiler ve İşveren Katkıları :

İşçinin eline geçen net tutar (İşçinin anladığı anlamda ücret)	502.960.— TL.
İşçiden yapılan kesintiler	
S.S.K. Primi	112.140.— TL.
Tasarrufu Teşvik Primi	32.000.— TL.
Gelir Vergisi	150.700.— TL.
Damga Vergisi	3.200.— TL.
Brüt Ücret (Toplu Sözleşmelerle Belirlenen Ücret)	801.000.— TL.
İşveren Katkıları	
S.S.K. Primine katkılar	156.195.— TL.
Tasarrufu Teşvik Primine katkılar	48.000.— TL.
Konut Edindirme Yardımı	23.000.— TL.
İşverenin Ödemek Zorunda Olduğu Ücret (İşverenin anladığı ücret)	1.028.195.— TL.

10 kişiden fazla ücretlinin çalıştığı bir işyerinde;

Ücretlinin eline geçen ücret yaklaşık olarak 503.000.— TL. iken, işverenin ödediği ücret yaklaşık 1.028.000.— TL.'dir. Aradaki 525.000.— TL.'lik fark ise işverenin istihdam ettiği kişi için devlete ödemek zorunda olduğu paradır ve bu tutar işçinin eline geçen ücretten daha fazladır. Şimdi aklımıza şu soru gelebilir; İşçinin çalışıp, üretip karşılığında aldığı paradan daha fazlası neden devletin kasasına gitmektedir? Uygulamanın mucitleri «sosyal adalet», gelir dağılımının düzenlenmesi», «sağlık hizmetleri» gibi bir takım cevaplar vereceklerdir.

[2] Veysi Seviğ. «Asgari Ücret Sorunu», Dünya Gazetesi, 16.8.1991, syf. 5.

Buğün olarak bu, devletin bir tercihidir ve tercihlerin mükemmelliği politik yaklaşmanın derecesine bağlıdır.

Devlet, vergilendirme aracını bir yandan sosyal adaletin, gelirin ve servetin yeniden dağılımının gerçekleştirilmesinde, diğer yandan da planlı kalkınma için gerekli özendirici önlemleri alırken kullanmaktadır. Ancak bu hedefler birbirine ters düşen önlemleri gerektirdiğinde engele keş gelişmekte; dolayısıyla sosyal devlet ilkesinin ne derinliğe kadar yasal bağlayıcılığa sahip olduğu sorunu ortaya çıkmaktadır (3).

İşçilik maliyetlerini dolaylı olarak arttıran bütün uygulamalar sonucunda sanayici ürününü daha pahalıya mal ederek daha yüksek fiyatla satmak zorunda kalmaktadır. Bu davranışın sonu ise enflasyonu körüklemek, ya da kaliteyi düşürerek fiyatı sabit tutmaya çalışmaktır. Zaten ücret düzeyi ne kadar düşük olursa o toplumda kalitesiz mala olan talep o kadar fazla olmaktadır. Çünkü kaliteli malı alabilecek gelir seviyesine sahip kişi sayısı az yani talep düşüktür. Maliyetleri arttıran yüksek faizler ile, aşırı vergi yükü enflasyonun süreklilik kazanmasının en önemli nedenlerindendir.

Ücretlerin düşük olması ücret geliri elde edenleri, ücretlerin aşırılığı işverenin maliyetlerini olumsuz yönde etkilemektedir. Yüksek ücret ile birlikte bir o kadar meblağı da devlete ödemek zorunda kalan işveren işçiye bordro üzerinde düşük ancak açıktan daha fazla vererek onu memnun etmeye çalışmakta ancak bu durum devlete ödenecek vergi ve benzeri gelirleri azaltmakta yani vergi kaçağı oluşmaktadır. Böyle yapılmadığı takdirde yüksek ücret nedeniyle devlete ödenen yüksek vergi ve benzeri giderler tamamen maliyetlere yansımaktadır. Yüksek ücret isteyen işçi ile maliyetini arttırıp, rekabet şansını azaltmak istemeyen işveren arasındaki ilişkiler çoğunlukla sınai yapıyı doğrudan etkilemektedir. Ücretlerden yapılan kesintilerin fazlalığı nedeniyle işçi kesimi toplu sözleşmelerde aşırı zam taleplerinde bulunmak zorunda kalmaktadır. Yüksek zam vermek istemeyen işveren ile birlikte sözleşmenin bağitleme süreci karşılıklı olarak sekteye uğratılmaktadır. Dahası, grevler sonucu üretim kayıpları doğmaktadır.

Görüldüğü gibi işçi ile işveren arasında ücret nedeniyle doğan ilişkinin optimal düzeyde tesis edilmesi refah düzeyi ve toplam maliyetler ile doğrudan, buna karşılık ekonomik kesimler arası etkileşim ve dış ticaret ile dolaylı ilişkiler içindedir.

[3] ÖNCEL Mualla, ÇAĞLAYAN Nami, KUMRULU Ahmet, VERGİ HUKUKU Cilt 1, Yenileştirilmiş 3. Baskı, Yargı Yayımları Ankara - 1987, syf. 73.

Bugün işveren üzerindeki ücret yükü çok yüksektir. Brüt ücret içinde çıplak ücretin payı % 35,7'dir. Özellikle zorunlu tasarruf fonu, konut fonu ve S.S.K. primleri gibi ödemelerin işgücü maliyeti üzerindeki baskısı giderek artmaktadır. Ücretlinin ödediği vergi ve vergi benzeri giderler toplamı, asgari ücretli bir işçide yaklaşık 298.000.— TL'dir. Brüt asgari ücret 801.000.— TL. olduğuna göre ücretli kesimin kesinti toplamı % 37,2'dir. Bu işçi üzerindeki bir yükür. İşveren ücret yükü hesaplanırken işçinin adına kaynakta tevkifat yoluyla kesip ödediği vergiler, primler ve yardımların yanısıra, fazladan yapmış olduğu işveren katkıları da dikkate alınır. Yani işçinin emeği karşılığı eline geçen net ücretin üzerindeki tutarların toplamı işveren üzerindeki ücret yükünü vermektedir. Buna göre asgari ücretli bir işçinin işveren üzerindeki yükü % 104,3'tür.

Tablo 2 — AT Ülkelerinde İşgücü Maliyetinin Yapısı (1987)

Ülkeler	Çıplak ücret ve izin ödemeleri (%)	Yan ödemeler (%)
Türkiye	46,8	53,2
Danimarka	86,1	13,9
Hollanda	64,3	35,7
İrlanda	72,0	28,0
İtalya	60,6	39,4
Almanya	62,6	37,4
İngiltere	71,5	28,5
Belçika	63,0	37,0
İspanya	—	—
Portekiz	63,7	36,3
Fransa	55,5	44,5
Lüksemburg	75,6	24,4
Yunanistan	67,0	33,0

(Kaynak : İşveren Dergisi - Cilt XXX, Sayı 1, Ekim 1991 syf. 7)

İşveren üzerindeki bu ek % 104,3'lük ücret yükü maliyetleri oldukça arttırmaktadır. Doğal olarak ortaya çıkan aksaklıkların giderilebilmesi ve işçinin refah düzeyinin arttırılarak, işveren üzerindeki ücret yükünün hafifletilebilmesi için bir takım düzenlemelerin yapılması uygun olacaktır.

Bu konuda önerilerimiz şunlar olabilir;

1. S.S.K. Primleri : Bugünkü uygulamada, brüt ücretin üzerinden % 14 olarak kesilen miktar işçi payı olarak ve brüt ücretin % 19,5' na karşılık gelen miktar işveren katkısı olarak yatırılmaktadır. Burada önemli olan husus, her iki miktarın da işveren tarafından yatırılması zorunluluğudur. Vergi Usul Kanununa göre Vergi Sorumlusu konumunda bulunan işveren işçinin brüt ücretinden kestiği % 14 ile brüt ücretin % 19,5' u tutarındaki payını ödemekle yükümlüdür. İşçinin bu işlemlerde herhangi bir yasal sorumluluğu bulunmadığı gibi bu paraların yatırılıp yatırılmadığı dahi kendisini pek o kadar ilgilendirmemektedir. İşçi için eline geçen net tutar daha önemlidir.

Bu durumda brüt ücretin % 34' ü yani üçte biri işveren tarafından S.S.K. primi olarak ödenecektir. Örneğin 3.000.000.— TL. aylık brüt ücreti olan bir işçi için 1.000.000.— TL. aylık S.S.K. primi ödenmektedir.

Oranların yüksek olması sonucunda primlerin büyük bir kısmı işveren tarafından ödenemez hale gelmektedir. İş barışının devamı açısından işçinin ücretini muhakkak ödemek isteyen işveren parasal sıkıntıya girdiği zaman diğer kesinti ve katkılarda olduğu gibi S.S.K. primlerini de ödeyememektedir.

1990 yılındaki hesaplara göre 3.574.000 işçinin primleri toplamı, kişi başına bir yılda ödenen en düşük prime göre (yani 1.664.280.— TL.) 5.948.000.000.000.— TL.'dir. Fiilen tahsil edilen ise 4.704.000.000.000.— TL. olmuştur. Ancak herkesin düşük derecelerde olmadığını da göz önünde bulundurmak gerekir. Buna karşın, herkes en düşük derecede kabul edilmesine rağmen 1,2 Trilyon liralık bir kayıp söz konusudur.

Bunun için yapılacak en iyi uygulama oranların aşağıya çekilmesi olabilir. Oranlar yüksek olduğu için «zaten darboğaza girdiğimde primleri ödeyemiyorum ve faiziyle birlikte başıma dert oluyor» diye düşünen işveren, kayıtlarında işçilerini çoğunlukla asgari ücretten göstererek aybaşında elerine açıktan ödeme yapma yoluna başvurabiliyor. Bunun sonucunda ise devletin vergi kaybı ortaya çıkıyor. Yani devlet iki taraflı kaybediyor.

İşçi ve işveren paylarının her ikisinin de % 10'a indirildiğini varsayarsak, işveren üzerindeki % 33,5'luk S.S.K. Primi yükü % 20'e inecektir. Yani işveren, S.S.K. hizmetlerinden herhangi bir şekilde yararlanamamasına rağmen % 14 işçiden kesip % 19,5'ta katkıda bulunarak % 33,5 oranında para ödeyeceğine % 20 oranında bir para ödeyebilir. Çeşitli ülkelerde de işveren payı uygulanmaktadır. Hatta bazı ülkelerde tamamen işveren payı olarak ödemeler yapılmaktadır. Ör-

neğin Yunanistan'da brüt ücret aynı zamanda net ücrettir. Kesinti yoktur ancak işveren payları bulunmaktadır. Devletin işverenden işçiyi bahane ederek para alması yerine, doğrudan gelir ve servet vergisi tahsil etme çalışmalarına ağırlık vermesi daha akılcı olacaktır.

Brüt ücreti 1.000.000.— TL. olan bir işçinin S.S.K. Primi kesintisi % 14'ten % 10'a inerse eline aylık 40.000.— TL. daha fazla para geçecektir. Bunun 10.000.— TL. kaba bir hesaplama vergiye giderse 30.000.— TL. nominal bir ücret artışı olacaktır. Buna karşın % 19,5'luk pay % 10'a inerse, yine aynı ücretli için işverenin katkısı 95.000.— TL. azalacaktır. Bu para işçi ücretine aktarılırsa ve içinden vergi düşülürse, kaba bir hesaplama işçinin eline 70.000.— TL. daha geçecektir ki toplam faydalanılacak net gelirdeki artış 100.000.— TL. olacaktır. Yani en kaba hesaplarda bile net gelir % 15 civarında artacaktır. Bu da refah düzeyinde % 15 nominal bir iyileşmeyi ifade edecektir ki o kadar azımsanacak bir şey değildir.

Tablo 3 — Asgari Ücret İle İlgili Karşılaştırmalar :

ÜLKELER	(a)	(b)	(c)	(d)
Türkiye	35,9	2,2	79,0	19,9
Danimarka	32,2	8,4	96,2	** 35,7
Hollanda	27,2	40,2	44,3	9,1
İrlanda	22,0	41,4	50,9	17,8
İtalya	21,5	8,7	100,0	16,1
Almanya	21,2	20,8	61,1	8,6
İngiltere	17,9	24,0	61,4	16,6
Belçika	17,3	16,3	79,0	14,6
İspanya	13,3	8,9	92,0	10,0
Portekiz	9,8	* 121,3	—	4,0
Fransa	9,3	8,3	75,2	6,8
Lüksemburg	2,8	12,1	79,1	1,0
Yunanistan	0,0	38,1	66,0	2,5

(a) A.T. Ülkelerinde ve Türkiye'de devletin ücretlerden yaptığı kesintiler yüzdesi, Kaynak : O.E.C.D., The Tax/Benefit Position of Production Workers, 198 - 1987).

(b) Vergiye tabi olmayan ücret parçaları yüzdesi, Kaynak : İşveren Dergisi, Haziran 1990, Sayı - 9, sayfa, 23.

(c) Gelir Vergisi matrahının brüt ücretteki payı, Kaynak : İşveren Dergisi Sayfa, 22.

(d) Ücretler üzerindeki net gelir vergisi kesintisi, Kaynak : İşveren Dergisi, Sayfa, 22.
* Portekiz'de gelir vergisi brüt ücretten kesilmektedir. Sanayi kesiminde istihdam edilen bir işçinin brüt ücretinin % 97,9'u asgari geçim indirimi kabul edilir. Buna ek olarak % 19,4 çocuk yardımı ve % 4 mesleki harç ve giderleri vardır.

** Danimarka'da brüt ücretin % 14,6'ı gelir vergisi olarak % 21,1'i ise yerel yönetimler vergisi şeklinde kesilmektedir.

Bu tip primlerde önemli olan oranların uygunluğu ve tahsil edilebilirliğidir. Sadece «nasıl yapsam da gelirim arttırsam» zihniyetiyle yapılan düzenlemeler geri tepebilir ve tahsil güçlüklerine yol açabilir.

2. Tasarrufu Teşvik Primi : Günümüzde Tasarrufu Teşvik Fonuna ücretler üzerinden % 4'ü işçi payı olarak işçilerden kesilerek ve brüt ücretin % 6'ı işveren payı olarak katkı mahiyetinde ödemelerde bulunmaktadır.

Bildiğimiz gibi enflasyonla mücadelede Maliye Politikasının bir aracı olarak tasarruflar özendirilmeye çalışılır. Serbest piyasa ekonomisinin işleyişinde ise devlet tasarrufu kişilerin tercihine bırakmaktadır. Ancak serbest piyasa anlayışıyla, ücretlilerin zorla tasarruf ettirilmesi anlayışı tamamen birbiriyle tezat oluşturmaktadır. Eğer kişi devletin politikalarına güveniyorsa tasarrufa yönelebilir. Güvenmiyorsa kendi anlayışına göre başka alanlarda da tasarruf edebilir. Tasarruf tamamen iradi bir olaydır ve serbest piyasada devletin bu iradi olaya müdahale etmesi yerinde bir karar olarak görülmemektedir. Karma ekonomilerde dahi devlet tasarrufları dolaylı önlemlerle teşvik etmeye çalışılmaktadır. Zorunlu tasarruf uygulaması daha çok kollektivist anlayışa paralel olmaktadır.

Tablo 4 — Brüt Ücrete Göre Sosyal Güvenlik Ödemelerinin Payı :

Ülkeler	(%)
Belçika	12,1
Danimarka	2,0
Fransa	16,5
Almanya	17,1
Yunanistan	15,9
İrlanda	* 7,7
İtalya	** 8,8
Lüksemburg	12,2
Hollanda	*** 25,5
Portekiz	11,0
İspanya	6,0
İngiltere	**** 9,0
Türkiye	***** 18,0

* Bu ücretin % 2,8'i vergi matrahı hesaplanırken brüt ücretten düşülür.

** Gelir vergisi matrahını etkilemez.

*** Bu ücretin % 20,5'u vergi matrahı hesaplanırken brüt ücretten düşülür.

**** Gelir Vergisi matrahını etkilemez.

***** % 14 S.S.K. Primi + % 4 Tasarrufu Teşvik Primi.

Kaynak : İşveren Dergisi, Haziran 1990, Sayı 9.

Zaten özel kesimde, ücretliden kesinti yapılmasına rağmen, işveren çoğunlukla hem kendi payını, hem de ücretliden yaptığı kesintili zamanında ödeyememiştir. Böylelikle sorunlar ortaya çıkmaktadır.

Zorunlu tasarruf uygulamasından vazgeçildiğini varsayarsak, brüt ücreti 1.000.000.— TL. olan bir ücretlinin nominal geliri yine brüt % 4 artacaktır. İşveren katkısı da ücretliye aktarırsa brüt % 6'lık bir artış daha gerçekleşecek ve böylece brüt % 10'luk bir nominal ücret artışıyla karşılaşılacaktır. Kaba hesaba bu 100.000.— TL.'dir. Vergiyi düşersek net artış 75.000.— TL. civarında olacaktır.

S.S.K. Primleri ile Tasarrufu Teşvik Primlerinde yapılabilecek bu tip düzenlemeler, ücretlinin gelirini nominal olarak net % 17,5 arttıracaktır.

Tablo 3'te çeşitli ülkelerin sosyal güvenlik ödemeleri görülmektedir.

3. Konut Edindirme Yardımları : 3320 Sayılı Kanunla ondan fazla işçi çalıştıran işyerlerindeki işçiler için, 180 ay süreyle işveren tarafından çeşitli basamaklar üzerinden, işçinin konut edinmesini sağlamak amacıyla ödemeler yapılacaktır.

Bu kanunla birlikte hemen uygulamaya geçilmiştir. Ancak mükelleflere konu yeterince anlatılmadığı için ve bir an önce başlayan uygulamaya S.S.K. örgütlenme olarak hazır olmadığı için bir çok aksaklık da ardından gelmiştir.

Konut Fonunda toplanan paraların bir kısmının bütçeye aktarılması, devlet tahvili veya hazine bonosuna yatırılması bu fonda biriken paraların amaç dışı kullanıldığını göstermiştir. Bununla birlikte uygulamanın başladığı yıllarda bazı kişilerin konut sahibi olduğu da bir gerçektir.

Aksayan diğer bir yan ise, kesilen ancak yatırılmayan konut edindirme yardımları ile ilgilidir. Ücretli belli bir süre verdiği hizmetin ardından başka bir işe geçtiğinde, daha önceden konut edindirme yardımından yararlandığını kanıtlayamamaktadır ve ödemeler tekrar birinci basamaktan başlamaktadır. Bu uygulama kamu kesiminde başarıyla yürütülmektedir. Ancak özel kesimde başarısız olunmuştur. Bir çok işyeri 10 kişiyi aşmamak için farklı şirketlere işçilerini dağıtmaktadır. Ege Bölgesi Sanayi Odası bünyesinde çalışmalarda bulunan Vergi Araştırma Komisyonu bu konuyla ilgili olarak;

a) Noksan yapılan ödemelerle ilgili tahakkuk eden gecikme zamlarının affedilerek ana paralarının tahsil edilmesi ve böylece dosyaların düzeltilme olanağının sağlanması,

b) En kısa zamanda kademelerin kaldırılarak ödemelerin tek basamak haline dönüştürülmesi, böylece bundan sonraki uygulamalarda aynı sorunların önlenmiş olacağı hususları üzerinde önemle durulması gerektiğine dikkati çekmiştir.

Sosyal adaletçi bir yönetimin herkesi konut sahibi yapmak istemesi doğaldır. Ancak bu tür uygulamaların, özel kesimde kamu kesimine oranla başarısız olduğu göz önüne alınırsa, özel kesim çalışanlarına ucuz ve uzun vadeli konut kredileri verilmesi veya işverenin lojman inşasına bir takım teşviklerle özendirilmesi daha akılcı olacaktır.

4. Gelir Vergisi: Anayasamızın 73. maddesine göre «Herkes kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre, vergi ödemekle yükümlüdür. Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı, maliye politikasının sosyal amacıdır.

Anayasamızın bu maddesinin hükmüne karşın son yıllardaki politikalar vergilemede adalet ve ödeme gücü yaklaşımlarından oldukça uzak kalmıştır. Ücret üzerindeki yük artarken, diğer gelir unsurlarının vergilendirilmesi yolunda pek bir çaba sarfedilememiştir. Özellikle gelir vergisindeki oran ve dilimler ayarlanırken, dilimlerdeki artış 1990 - 1991 değişimine göre % 50 iken enflasyon % 80 dolayında gerçekleşmiştir. Yani 1990 yılında 8.000.000.— TL. olan ilk dilim % 25 oranında vergilendirilirken, 1991 yılında bu orana karşılık gelen dilim 12.000.000.— TL.'na yükseltilmiştir. Oysa 1990 - 1991 arası dönemde enflasyon resmi rakamlarla yaklaşık % 65'tir. Yani 1990 yılında 8.000.000.— TL.'nin satınalma gücü 1991 yılının 13.200.000.— TL. olmaktadır. Yani aynı satınalma gücüne karşı gelen vergi oranı bir yıl içinde artmıştır. Ayrıca özel indirim müessesesi oldukça düşük tutulmuş ve bu indirimin getiriliş amacından oldukça uzaklaşmıştır.

Bu konuda yapılabilecek en akılcı iş asgari ücretin gelir vergisinden istisna tutulması olacaktır. Yani özel indirim tutarı asgari ücrete yakın veya asgari ücret kadar belirlenmek suretiyle bu ücret tamamen gelir vergisinden istisna tutulursa işçinin eline geçen miktar net olarak artacaktır.

İkinci olarak; vergi dilimlerinin belirlenmesinde enflasyonun etkisi göz önüne alınmalı ve en az enflasyon oranı kadar yıllık dilim yükseltmelerine gidilmelidir.

Tablo 5 — Brüt Ücretten Kesilen Net Gelir Vergisi (a) ve Net Ücret (b) :

Ülkeler	(a)	(b)
Belçika	14,6	82,7
Danimarka	14,6	67,8
Fransa	6,8	83,9
Almanya	8,6	78,8
Yunanistan	2,5	100,6
İrlanda	17,8	78,0
İtalya	16,1	78,5
Lüksemburg	1,0	97,2
Hollanda	9,1	72,8
Portekiz	4,0	90,2
İspanya	10,0	84,4
İngiltere	16,6	82,1
Türkiye	* 19,9	61,7

* Ülkemizde gelir vergisi oranı % 25'tir. Brüt ücretten yapılan kesintilerin ardında bulunan matrahın % 25'i brüt ücretin % 19,9'u iken ücretlilerin vergi dilimi değişikçe kesilen gelir vergisi oranı artmaktadır.

Kaynak : İşveren Dergisi, Haziran - 1990, Sayı 9.

SONUÇ :

Sonuç olarak ülkemizde ücretler üzerinde devletin ağır bir baskısı mevcuttur. Bu baskının hem işçinin hem de işverenin üzerinde ağır laştığı bir gerçektir. Çözüm bu baskının hafifletilmesidir.

Vergi idaresinin uzmanlaştırılması, vergi denetiminde etkinliğin sağlanması ve vergilendirilemeyen yani vergi kaçağı olan alanların belirlenip bunların üzerine gidilmesi gerekmektedir. İlkel bir zihniyetle hareket ederek, politik endişeler veya oy kaygısı nedeniyle vergi kaçığının üzerine yürümek fakat stopaj mahkumlarından da bunun acısını çıkartmak Anayasamızda yer alan «Vergi yükünün adil dağılımı» ve «Vergilemede Adalet» kavramlarıyla ters düşmektedir.

Türkiye'nin önünde yeni bir dönem vardır. Bu dönemde bozulmuş sosyal dengelerin yeniden düzeltilmesi ve vergi yükünün adil dağılımının muhakkak sağlanması gerekmektedir. Yatırımlar durma noktasına gelmiştir. Yeni bir takım teşvikler sağlanarak yatırımlar canlandırılma-

lıdır. Yeni istihdam alanları oluşturularak artan işsizliğe dur denmelidir. Tüm bu hedeflere ulaşmada akılcı bir ücret politikasının oynaya-
cağı rol unutulmamalıdır. Ücretli kesimin refah düzeyi iş barışı, üre-
tim artışı, dışsatım artışı, milli gelir artışı kısaca dengeli ve istikrarlı
bir büyümenin temel göstergelerinden biri olarak değerlendirilebilir.
Refah toplumu için bu gereklidir. Sonuç olarak;

1. Brüt ücretten kesilen ve işveren katkısı ile birlikte brüt ücre-
tin en az % 35,5'na karşı gelen S.S.K. Primlerinin kesinti oranlarında
yeni düzenlemeler yapılmalıdır. Oranlar aşağıya çekilmelidir.

2. Tasarrufu Teşvik Primi kesintilerinin kaldırılması ve tasarruf
etme kararının ücretlinin kendi iradesine bırakılması gerekmektedir.

3. «Konut Edindirme Yardımı» adı altında işverenin ücretli adına
yaptığı cüzi ödemelerden çok, ücretliye ucuz konut kredisi sağlanması
veya işverenin lojman inşasına teşvik edilmesi yolu ile konut sorunu-
na çözüm aranması daha uygun olacaktır.

4. Özel İndirim Müessesesi yeniden düzenlenerek asgari ücret
vergi dışı bırakılmalıdır. Vergi oran ve dilimlerinin her yıl yeniden be-
lirlenmesinde enflasyonun satın alma gücü üzerindeki tahribatı da dik-
kate alınmalıdır.

ENFLASYONİST ORTAMDA STOK DEĞERLEME YÖNTEMLERİNİN MALİ MEVZUAT AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Eray MERCAN
Gelirler Kontrolörü

I — GENEL BİLGİ :

Enflasyonun hakim olduğu ekonomilerde, stok değerleme yöntem-
leri büyük önem arz etmektedir. Çünkü, değerleme; vergi matrahları-
nın hesaplanmasıyla ilgili iktisadi kıymetlerin takdir ve tespittir. Bu
durumda, iktisadi kıymetlerin değerleme günündeki değerleri önem
arz etmektedir. Zira, iktisadi kıymetler içerisinde yer alan emtiaların
stok değeri, uygulanan değerleme ölçüsüne göre değişebilecektir.

II — STOK DEĞERLEME YÖNTEMLERİ :

Stok değerleme yöntemlerinin, enflasyon açısından önemlerini
kavrayabilmek için, öncelikle bu değerleme yöntemlerini şu şekilde
sıralayarak, açıklayabiliriz.

- 1 — Lifo (Last in First Out),
- 2 — Fifo (First in First Out),
- 3 — Ortalama Maliyet,
- 4 — Emsal Bedel,

1 — Lifo (Last in First Out) :

Lifo stok değerleme yöntemi, prensip olarak, son giren emtia ve-
ya emtia gruplarının ilk olarak satışa veya üretime sunulduğu; diğer
bir ifadeyle ilk giren emtia grubunun en son satışa veya üretime ve-
rildiği varsayımına dayanmaktadır.

2 — Fifo (First in First Out) :

Fifo stok değerleme yöntemine göre ise, satışa sunulacak veya
üretime sevk edilecek emtia veya emtia grubunun ilk önce satın
alınan emtia gruplarından oluşacağı kabul edilir.